HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ולר"ע מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ולא שנא כ"ג והוא נזיר נפקא מלאחיו לאביו ולאמו למה לי צריכי דאי כתב אביו הוה אמינא היינו טעמא דלא מיטמא ליה משום דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דידעין דילידתיה ליטמא לה ואי כתב רחמנא אמו הוה אמינא אמו לא ליטמא לה דלאו אזיל זרעה בתרה אבל אביו כיון דאמר מר [1]למשפחותם לבית אבותם אימא ליטמא ליה קא משמע לן (א) [2]ועל כל נפשות מת לא יבא למה לי

על

ולרבי עקיבא מכדי לא שנא כהן גדול לחודיה ול"ש כהן גדול ונזיר. איכא למשמע מולאחיו דהשתא כהן גדול והוא נזיר מיטמא למת מצוה כל שכן כהן גדול לחודיה ולאביו נמי דאינו מיטמא משמע ליה מעל כל נפשות מת כדלעיל הא דכתב רחמנא לאביו ולאמו לבתר הכי למה לי הא קא (ב) משמע לן מעל כל נפשות מת: **צריכי דאי כתב רחמנא לאביו.** ולא א] לאמו הוה אמינא לאביו הוא דאינו מיטמא משום דלא ברירא מילתא אי אביו הוא ב] דחזקה בעלמא הוא אבל אמו דודאי ילידתיה ליטמא לה קמשמע לן: **למשפחותם לבית אבותם.** (ב"ב קט.) משפחת אב קרויה משפחה ולא משפחת אם קרויה משפחה: ולרבי עקיבא דאמר [מח:] גבי נזיר נפש אלו רחוקים מת אלו קרובים האי על כל נפשות מת דכתיב גבי כהן גדול למה לי אמר לך צריכא:

על

ולרבי עקיבא ל"ש כהן גדול לחודיה ול"ש כ"ג והוא נזיר נפקא ליה מלאחיו. דנזיר דאפילו יש בו שתי קדושות: לאביו ולאמו דנזיר ל"ל. וא"ת והא צריכי למת מצוה וי"ל דהכי פירושא למה לי תרוייהו לכתוב חד למת מצוה והוא הדין נמי דיש להקשות לאביו ולאמו דכ"ג למה לי תרוייהו לא לכתוב אלא לאמו לגזרה שוה דאביו לא איצטריך לגופיה בכ"ג לקרובים א] [דלעיל] דריש ר"ע מעל כל נפשות רחוקים מת קרובים ב] והצריכותא דקעביד על תרין קראי בין בנזיר בין בכ"ג: **ומשני דצריכי.** דאי כתב אביו ולא לאמו הוה אמינא דווקא לאביו אינו מיטמא משום דקורבא דאביו חזקה בעלמא הוא משום דרוב בעילות אחר הבעל אבל אמו דודאי ילידתיה אימא דמיטמא לה לכך אי הוה כתב לאביו לחודיה הוה אמינא דאתי יתורא דאביו למעוטי לאמו מהאי טעמא ואי הוה כתיב לאמו בלא לאביו הוה אמינא דוקא לאמו אינו מיטמא דלא אזיל זרעה בתרה כדכתיב למשפחותם לבית אבותם והלכך אי הוה כתיב לאמו ולא כתיב לאביו הוה אמינא דלאמו מייתרא למעוטי אביו ועל כל נפשות מת[1] לא יבא דמוקי ליה לקרובים מיתורא אע"ג דכתיב סתמא דאי[2] לא כתיב אביו בפי' הוה מוקמינן ליה בקורבא דלד אם דוקא מסברא דקאמר ג] בודאי ילידתיה ואי כתיב אביו ולא אמו (כו') בפי' אע"ג דמרבינן קרובים ממת דמיותר הוא הוה מוקמינן ליה דוקא בקורבא דלד אב מטעמא דקאמר הש"ס ד] שזרעו מתייחס אחריו וא"ת ואפי' אי כתיב אביו ולא אמו היכי תיסק אדעתין דלאמו יטמא ותיפוק ליה מק"ו מאביו מק"ו דלעיל ומה במקום שכהן הדיוט מיטמא לאחיו מאביו כדאמרינן לעיל ה] והוא גופא (א) [תימא][3] דק"ו ניתן למידרש ונראה למהר"ף דלר"ע דדריש מנפש מת דנזיר וכן מעל כל נפשות מת לא יבא דכ"ג דבקרובים איירי א"כ הוי כללא לכל הקרובים הלכך כי פרט בתר הכי חד מן הקרובים אביו או אמו הוה אמינא אין בכלל אלא מה שבפרט אביו אין אמו לא או איפכא כיון שיש טעם לחלק ביניהם וכיון דהוי מטעם כלל ו] או פרט דאין בכלל אלא מה שבפרט א"כ אפילו בק"ו נמי לא אתי אמו מאביו כמו כלל ופרט דעלמא דאין לרבות יותר מן הפרט לא בק"ו ולא בשום דרשא אחרת כדפרישית ברים שלשה מינין (לעיל דף לה.) וא"ת כיון דמטעם כלל ופרט הוא א"כ למה לי טעמא שנותן לאביו מטעם חזקה וכן לאמו משום דלא אזיל זרעה בתרה תיפוק ליה מהאי טעמא דאין בכלל אלא מה שבפרט כמו בעלמא ועוד קשה דמשמע כאן מדכתיב ואמו[4] הוה ידעינן כולהון קרובים כגון אחיו ואחותו ואמאי נימא לעולם אין בכלל אלא מה שבפרט וי"ל שאני איסור טומאה דגלי קרא בכהן הדיוט שמטמא לקרובים ולא לרחוקים א"כ בסברא דקורבא היתה[5] תליא מילתא והלכך צריך ליתן טעמא באביו ובאמו מה צד קורבא יש בזה יותר מבזה וניחא נמי דמאביו ואמו ידעינן אחיו ואחותו שהרי אין לך עוד טעם לחלק בקרובים יותר רק מב' טעמים מצד האב ומצד האם כדקא מפרש בצריכותא והלכך כיון דגלי אביו ואמו ה"ה אחיו ואחותו ואין לנו לומר תו אין בכלל אלא מה שבפרט ותדע דהכי הוא שהרי לעיל במילתיה דרבי ישמעאל דקאמר מעיקרא או אינו אומר לאביו [אלא] למעוטי אחרים רחוקים ז] ופירשו בתוספות לעיל מטעמא דכלל ופרט [וסתר] ליה משום דגלי בכהן הדיוט שסברא הוא ליטמא לקרובים יותר מלרחוקים ש"מ דגבי איסור טומאה גם כי דיינינן ליה בכלל ופרט צריך טעם וסברא לדבר והשתא ניחא דלר"ע צריך למיכתב תרוייהו לאביו ולאמו ולא אתיא אמו בק"ו מאביו כדפרישית ולא דמי לר' ישמעאל דיליף ליה מק"ו אמו מאביו דלרבי ישמעאל כללא דנזיר על כל נפשות מת[6] לא יבא לא בקרובים כתיב וכיון דברחוקים כתיב אינך יכול לומר כלל ופרט אא"כ תאמר דלמעוטי רחוקים קאתי וזה אינך יכול לומר כדאיתא לעיל [ק"ו] מכהן הדיוט הלכך תו ליכא למידייניה בכלל ופרט למעוטי קרובים אחרים כגון אמו כמו לר"ע דהא כללא לאו בקרובים כתיב כמו לר"ע והלכך אתיא אמו שפיר בק"ו מאביו ומ"מ צריכינן לק"ו משום סברא דצריכותא כדפרישית לעיל וא"ת הא תינח גבי נזיר אבל גבי כ"ג הא כללא הויא בקרובים גם לר' ישמעאל כדאמר לעיל על כל נפשות מת לא יבא בקרובים או אינו אלא ברחוקים אמינא ק"ו מכהן הדיוט וא"כ נידייניה בכלל ופרט וי"ל כיון דגבי נזיר לא מצי למידייניה בכלל ופרט ואתיא אמו בק"ו מאביו כדפרישית א"כ גבי כ"ג נמי הכי הוא דהא ילפינן מהדדי מגזרה שוה דלאמו ועוד י"ל דשמא לא חשיב ליה כללא כיון דהא דאוקימנא ליה להווא דכ"ג בקרובים אינו מכח [הפסוק] עצמו דכ"ג אלא מכהן הדיוט באו אינו כדפרישית לעיל ולא דמי לדר"ע דר"ע מוקי קרא מטעמא דנפשיה מכח הפסוק עצמו הלכך חשיב כלל גמור וצריך עיון דהא ר"ע דריש ריבה ומיעט פ"ג דשבועות (דף כו.) וי"ל דגם בריבה ומיעט ממעטינן מיהא דבר אחד ואין מועיל ק"ו או מדה אחרת לרבות והלכך אי הוה כתיב אביו הוה ממעטינן אמו ולא אתיא בק"ו ותו לא מידי כל זה לשון מהר"ף וא"ת וכיון דצריכי לגופייהו אביו ואמו א"כ מהיכא תיתי [מת מצוה] בנזיר וגם לא מייתרי לג"ש בכ"ג כיון דמיצרך צריכי וי"ל דעל כרחך מיותרים הם למת מצוה בנזיר ולג"ש בכ"ג דאל"כ ליפתוק קרא מתרוייהו דהא ר"ע דריש מייתורא [דמת] קרובים בין בנזיר בין בכ"ג ועל כרחך מקרא מלא דבר הכתוב בכולהו קרובים ולא מפליג בין אביו לאמו בשום סברא למה[7] נכתבו שניהם כל עיקר אלא בנזיר לאיתויי מת מצוה ובכ"ג לג"ש ומיהו אי לא כתיב אלא חד לאביו או לאמו אז הוה אמינא דאע"ג דמקרא מלא דבר הכתוב מ"מ הוה אמינא דלהכי כתיב חד למעוטי אידך ולאפוקי מקרא מלא כדפרישית וא"ת מי מזקקינן לומר את הצריכות לר"ע בין אמו לאביו אדרבה נאמר דאין שום סברא לחלק ביניהם ומייתרי תרוייהו לאביו ולאמו בין בנזיר בין בכ"ג ונדרוש אביו למת מצוה ואמו לג"ש שבשניהם[8] ואע"ג דברייתא מזכיר שניהם במילתיה דר"ע לאביו ולאמו תרוייהו למת מצוה מה בכך מ"מ נימא דלאו דווקא נקט אלא מאביו לחודיה נפקא דהכי נמי אמרינן לעיל לר' ישמעאל דאע"פ שהזכיר בברייתא לאביו ולאמו גבי מת מצוה אפ"ה אסיקנא דלא אתי כלל אביו ואמו למת מצוה אלא אביו לגופיה ואמו לג"ש ומת מצוה מלאחיו הוא דנפקא לן כדאמרינן לעיל אלמא לאו דווקא הכי נמי נימא דלאו דווקא נקט אמו אלא מאביו לחודיה נפקא וי"ל דלא דמי דודאי לר' ישמעאל לא הזכיר לדרשת מת מצוה כי אם אמו דהא לאביו איצטריך לגופיה לקרובים כדאמרינן לעיל הלכך אע"ג דלמסקנא מת מצוה מלאחיו הוא דנפקא לן ולא מאמו מ"מ שפיר הזכיר לאמו לגבי מת מצוה משום דאי לא הוה כתיב לאחיו הוה דרשינן ומוקמינן לאמו למת מצוה ולא לג"ש דלעולם אית לן לאוקמי קודם למת מצוה דדמי[9] לגופיה מלגזרה שוה למילף לעלמא הלכך לאמו שנכתב קודם הוה מוקמינן לדרשה דמת מצוה אי לא כתיב לאחיו אחרי כן ומיהו למסקנא דמצינן למדרש למת מצוה מלאחיו מוקמי לן לאמו לג"ש אבל הכא במילתיה דר"ע דנפקא לן קרובים מעל כל נפשות כדאמרינן לעיל מלאביו[10] ולאמו לא אצטרכינן כלל לגופייהו הלכך על כרחין מה שהזכיר בברייתא גבי מת מצוה לאביו ולאמו דהא תרוייהו מייתרי כדפרישית[11] תרוייהו נקט משום מת מצוה דאי לאביו משום מת מצוה ולאמו משום ג"ש למה הזכיר כלל לאמו לגבי מת מצוה דכיון דכתיב לאביו קודם בקרא וקרא קמא לאוקמי[12] למת מצוה כדפרישית ואם כן הכא ליכא למימר כמו לר' ישמעאל אלא ש"מ דוקא הזכיר שניהם למת מצוה ומיצרך צריכי כדמסיק במסקנא כל זה לשון מהר"ף: מקשינן דסוגיא דידן דריש לר"ע לאביו ולאמו דנזיר תרוייהו למת מצוה ובפ' טבול יום בזבחים (דף ק.) דריש לר"ע לאביו לחודיה למת מצוה ולאמו הרי שהיה כהן הדיוט והוא נזיר דגם הוא מיטמא למת מצוה לאחיו הרי שהיה כ"ג והוא נזיר שגם הוא מיטמא למת מצוה ומאי שנא ועוד קשה היכי דריש סתמא[13] שתי דרשות מאביו ואמו והא צריכי אביו ואמו כדקאמר הכא וא"כ ליכא למידרש מינייהו כי אם דרשא אחת כדפרישית לעיל מיהו בתוספת'[14] דסוגיא דפ' טבול יום פליגא אהך דהכא ולית ליה צריכותא דהכא הלכך לאביו ולאמו לשתי דרשות קאתו וא"ת סוגיא דידן אמאי לא מצריך נמי קרא לכהן הדיוט ונזיר כי התם וי"ל דסברא[15] דכיון דכהן הדיוט מיטמא לקרובים לא מהניא טופיינא דכהן הדיוט בקרא[16] דקדושתו קדושת עולם בהדי נזיר להצריך פסוק דכיון[17] דבטומאת עצמו קיל מנזיר אבל כ"ג דגם הוא אינו מיטמא לקרובים ההוא ודאי הוה אמינא דמהניא טופיינא דידיה דקדושתו קדושת עולם שלא יטמא למת מצוה ולהכי איצטריך קרא דנזיר דלאחיו לכ"ג והוא נזיר וסוגיא דהתם סברה דאף לטופיינא דכהן הדיוט ונזיר צריך קרא מיותר ומיהו ק' דכיון דהתם בפ' טבול יום לית ליה צריכותא דאביו ואמו א"כ אביו ואמו דכ"ג ל"ל בשלמא דנזיר כולהו [מפורש][18] התם כדפרישי' אבל בכ"ג קשיא דתסגי ז] בחד לגזירה שוה וליכא למימר דסוגיא דהתם ידרוש גבי כ"ג מלאביו מת מצוה ולאמו לג"ש דהא ידעינן מת מצוה בכ"ג

מלאחיו

מסורת הש"ס

א) נ"א לימא, ב) צ"ל ופרט, ג) צ"ל בחד,

נוסחת הריב"ן

א] כתב לאמו: ב] אלא חזקה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' קמ"ל ולר"ע על כל נפשות: (ב) רש"י ד"ה ולר"ע וכו' לבתר הכי למה לי הא קא שמעינן לה מעל נפש מת הס"ד ותיבת כל נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה ולר"ע וכו' בכ"ג לקרובים דלעיל תיבת דלעיל נמחק ונ"ב דלקמן א"מ ויעו"ש: ב] בא"ד דריש ר"ע וכו' קרובים נ"ב דלקמן קאי על כ"ג אבל לעיל בדברי ר"ע נפש אלו הרחוקים מת אלו קרובים זה מיירי בנזיר כצ"ל א"מ: ג] ד"ה ומשני וכו' דקאמר בודאי ילידתיה תיבות בודאי ילידתיה נמחקו ונ"ב דלא אזיל זרעה בתרה ואי כתיב אביו ולא אמו בפי' כצ"ל א"מ: ד] בא"ד מטעמא דקאמר הש"ס שזרעו מתייחס אחריו. תיבות שזרעו מתייחס אחריו נמחקו ונ"ב משום דחזקה בעלמא הוא א"מ: ה] בא"ד כדאמרינן לעיל והוא גופא תימא תיבות והוא גופא תימא נמחקו ונ"ב והוי כמו דכתיב אמו בהדיא א"מ: ו] בא"ד אחרים רחוקים ופירשו בתוס' וכו' על כל נפשות מת לא יבא וכו' דברחוקים כתיב אינך יכול לומר וכו' ומ"מ צריכינן לק"ו משום סברא דצריכותא עי' בכ"ז באורח מישור:

הגהות התוספות

1. צ"ל ועל נפש מת. 2. צ"ל אי לא כתיב נמי. 3. תיבות "והוא גופא תימא" נמחק וצ"ל כדאמרינן לעיל דק"ו כו'. 4. צ"ל אביו ואמו. 5. תיבת היתה נמחק. 6. צ"ל על נפש מת. 7. צ"ל ולמה. 8. בס"א בשניהם. 9. צ"ל דבעי. 10. צ"ל ולאביו. 11. תבות דהא תרוייהו מייתרי כדפרישית, נראה מיותר. 12. צ"ל אית לן לאוקמי. 13. צ"ל התם. 14. צ"ל בתוספות פירשו. 15. צ"ל דסבר. 16. צ"ל בהא. 17. צ"ל כיון. 18. צ"ל דריש התם.

תורה אור השלם

1. שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם: במדבר א ב
2. וְעַל כָּל נַפְשֹׁת מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא: ויקרא כא יא

פי' הרא"ש

ולר"ע מכדי ל"ש כ"ג לחודיה ול"ש כ"ג ונזיר נפקא ליה מלאחיו לאביו ולאמו דכ"ג למה לי נהי דלאמו צריך לג"ש לאביו למה לי וה"ה דמצי למבעי לאביו ולאמו דנזיר אמאי צריך תרוייהו למת מצוה: משום דחזקה בעלמא הוא דרוב בעילות אחר הבעל אבל אמו דודאי ילידתי' אימא ליטמא לה והאי דדרשי' מת אלו הקרובים הוה מוקמי' לה בקרובים מצד האב דמדכתיב לאביו הוה ממעטינן אמו וקרוביה שיטמא להם כיון שהם ודאים: כיון דכתיב למשפחותם לבית אבותם ודרשי' מינה פ' יש נוחלין משפחת אב קרויה משפחה הוה אמינא דלאמו אתא למעוטי אב וקרובים דידיה שיטמא להם ומת אלו הקרובים הוה מוקמי' בקרובי האם אבל השתא דכתיב תרוייהו מעל כל נפשות מת דכ"ג ומנפש מת דנזיר שמעי' כל קרובים ולאמו דכ"ג הוצרך לכתוב לג"ש וכיון דהוצרך לכתוב לאמו הוצרך לכתוב [לאביו] למדרש מיניה דמטמא למת מצוה ואצטריך נמי למכתב לאמו דלא תימא מאביו ממעטי' אמו ואית ליה לר"ע מופנה מצד א' למדים ואין משיבין א"נ כיון דגלי קרא גבי כ"ג דאביו ואמו שקולים הם ה"ה גבי נזיר ואייתר לאמו דנזיר להפנות ג"ש מב' צדדים: על כל נפשות מת למה לי אגב דדריש נפש מת דנזיר בעי נמי למדרש דכהן גדול